

Néhány gondolat a Deák téri késeléssel kapcsolatban...

2020. május 21-én éjjel 3.40-kor érkezett bejelentés a rendőrségre, miszerint csoportos verekedés tört ki Budapesten, az V. kerületi Deák téren. Bár a rendőrök 5 percen belül kiérkeztek a helyszínre, ott már csak két fiatal fiú holttestét találták, akik több késszúrás következtében veszítették életüket. Az egyik áldozat 21 éves, a másik 16 éves volt. A rend őrei a személyleírások alapján kis időn belül elfogták a feltételezett tettest, az előző napon felnőtt korúvá vált Cs. Krisztiánt.

Az eset mindenkit megrázott, általános közfelháborodást keltett. Kérdés azonban, hogy ez a történet mennyiben egyedi, mennyire ritka?

Büntetőjogi szempontból az emberölés minősített esetei közül a legsúlyosabb közmegítélés alá eső, több ember sérelmére elkövetett emberölés büntette valósult meg (Btk. 160.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés f.) pontja szerint minősülő, több ember sérelmére elkövetett emberölés büntette). E kiemelkedő tárgyi súlyú deliktum képezte az Országos Kriminológiai Intézetben (OKRI) 2013-ban dr. Nagy László Tibor és dr. Bolyky Orsolya által végzett tudományos kutatás alapját. A kutatók arra keresték a választ, hogy az széleskörű médiavisszhangot és közfelháborodást kiváltó, egyben a legsúlyosabb büntetésekkel sújtott emberölési bűncselekmények elkövetői, sértettjei és egyéb körülményei milyen jellemzőkkel bírnak azokon kívül, amelyeket a médiából megismerhetünk? Illetve, vannak-e olyan bűnügyek ebben a körben, amelyekről nem értesülünk a híradásokból? A szakembereket is meglepetésként érte az a rendkívüli sokféleség, amely a 2000 és 2012 között jogerősen lezárt valamennyi, több ember sérelmére elkövetett emberölés bűnügyi iratainak elemzése során tapasztaltak. Az enyhébb megítélésű cselekményektől kezdődően egészen az ámokfutásig és a legaljasabb motivációból eredő sorozatgyilkosságig szerepeltek ügyek a kutatási mintában (170 ügy). A vizsgálat górcső alá vette a bírósági, ügyészségi és nyomozási iratokat is. A kutatók nem csupán az úgynevezett befejezett bűncselekményeket vizsgálták ebben a körben, hanem az emberölési kísérleteket is. Tudni kell ugyanis, hogy a több ember sérelmére elkövetett emberölés befejezett alakzata akkor állapítható meg, ha az elkövető legalább két ember életét kioltja, míg kísérletről akkor beszélünk, ha csak egy halálos áldozata van a bűncselekménynek vagy bűncselekményeknek és a többi sértett, akinek az elkövető az életére tör, életben marad. Illetve, olyankor is kísérlet állapítandó meg, ha az elkövetőnek nem sikerül egyetlen ember életét sem kioltania, bár szándéka arra irányult.

Ebben a kutatásban a Deák térihez hasonló, úgynevezett szituatív bűncselekmények a vizsgált ügyek 22%-át tették ki. Az ilyen esetekben a körülmények hasonlóak voltak: az ittas, illetve bódult elkövető(k) és a legtöbb esetben hasonló állapotú sértett(ek) az éjszakai szórakozást követően az utcán összeszólalkoznak vagy kifejezetten belekötnek egymásba, majd dulakodni kezdenek. Ennek során, amennyiben a verekedők bármelyikénél súlyos sérülés okozására alkalmas szűrő-vágó eszköz, általában bicska van, az szinte biztosan előkerül. Az ilyen „balhék” résztvevői legtöbbször a fiatalabb korosztályhoz tartoztak, de előfordultak a kocsmából hazafelé tartó idősebb elkövetők is. (A kutatásról részletesebben olvashatunk: Nagy László Tibor: A több ember sérelmére elkövetett emberölések kriminológiai vizsgálata.

In: Kriminológiai Tanulmányok 52. kötet, 41-58. o. letölthető:
https://www.okri.hu/images/stories/pdf_files/kt52_2015_sec.pdf

Még egy kutatást szeretnénk megemlíteni, amely szintén az OKRI-ban zajlott 2011-2013. között. Ez a vizsgálat a 14-24 évesek által elkövetett szándékos emberöléseket célozta, azt feltételezve, hogy a fiatalabbak eltérő motívumból és módon követik el az élet elleni bűncselekményt, mint az idősebbek. A kutatók igazolva látták hipotézisüket: a fiataloknál jóval gyakoribb motívum a nyereségvágy, a bűncselekményt pedig sok esetben különös kegyetlenséggel követik el. A vizsgálat azt mutatta, hogy e két minősítő körülmény együttes előfordulása sokkal többször fordult elő a vizsgált korosztályban (68%), mint az ennél idősebbek körében: köztük ez csak 20-30 %-ban jelent meg. A kutatók a szélsőséges brutalitás ilyen mértékű előfordulását részben korosztályi sajátosságnak tulajdonították, mivel a kamaszkorra, illetve a fiatal felnőtt korra is általában jellemző az alacsonyabb empátia és ingerküszöb. Ezt rendszerint tovább csökkenteti valamilyen tudatmódosító szer fogyasztása, és ez az önkontroll teljes elvesztéséhez vezethet. Hozzá kell tenni, hogy ezek a megállapítások a fiúkra vonatkoznak, a lányok csak elenyésző számban követnek el emberölést, és cselekményeik teljesen más körülményekre vezethetők vissza. E kutatás eredményei szerint a mintában szereplő elkövetők 35%-a hirtelen keletkező indulat hatására valósította meg a cselekményét. Ezeknek nagy része a Deák térihez erőteljesen hasonló bűncselekmény volt. Az, hogy végül hány áldozata lett egy-egy ilyen összetűzésnek, és milyen sérülések keletkeztek, csupán a véletlenül múltott. (Itt érdemes megjegyezni, hogy ez a hirtelen keletkező indulat nem azonos „erős felindulásban” elkövetett emberöléssel, ugyanis ez utóbbi emberölés speciális, enyhébben büntetendő esete, amelyben az indulat erkölcsileg menthető okból keletkezik).

Az elkövetőkről általánosságban elmondható, hogy legtöbbször hátrányos helyzetű családból származott: a szüleik gyakran alacsony iskolai végzettségűek, munkanélküliek, mindemellett alkoholisták voltak, illetve egyéb szenvedélybetegséggel küzdöttek. Sokan nevelkedtek – legalább életük egy részében – állami gondozásban, illetve gyakran változott az őket „nevelő” szociális közeg, sokszor költöztek ide-oda a nagyobb családjukon belül. Kamaszkorukban általában rossz társaságba keveredtek, olykor csöveztek, életvitelüket gyermekkoruktól kezdve iskolakerülés, csavargás és alkohol-, illetve kábítószer-fogyasztás, valamint bűnözés jellemezte.

(A kutatásról készült tanulmánykötet: Tamási Erzsébet (szerk.): Különös kegyetlenséggel... Emberölést elkövető fiatalok és fiatal felnőttek kriminológiai vizsgálata. Letölthető:
https://www.okri.hu/images/stories/konyvajanlo/2015/kulonos_kegyetlenseggel_2015_web.pdf)

Összességében tehát az eddigi hírek alapján kutatói szemmel úgy véljük, hogy a napokban történt Deák téri eset beleilleszkedik a fiatal korosztály által megvalósított emberölések sorába. Annyiban mégis kirívónak tekinthető, hogy az elkövető egyszerre két életet oltott ki. A hasonló bűncselekmények gyakran kísérleti stádiumban maradnak: azaz a tettesnek nem sikerül megölnie a sértetteket. A Deák téri kettős emberölés – legalábbis az eddigi sajtóhírek alapján – az elkövetői kör, az eszközhasználat és a bűncselekmény egyéb körülményei tekintetében egybevág a kriminológiai kutatások által feltárt jellegzetességekkel.

Kérdezhetnénk, hogy az éjszakai órákban is forgalmas belvárosban hogyan történhet ilyen súlyos bűncselekmény a nyílt utcán, miért nem sikerült időben szétválasztani a fiatalokat? A kutatások során tanulmányozott bűnügyek alapján úgy tűnik, hogy ezek a verekedések pillanatok alatt bontakoznak ki és zajlanak le, a késelés elkövetéséhez másodpercek is elegendőek.

Jogosan merül fel a kérdés: hogyan lehetne az ilyen bűncselekményeket megelőzni? A válasz egyszerű: rendkívül nehezen. Éjszakai „kocsmái”, illetve utcai verekedések mindig is voltak, és amíg a szórakozáshoz alkohol- és gyakran kábítószer-fogyasztás (is) párosul, addig lesznek is. Ha a prevenció kérdését az elkövetői kör felől közelítjük meg, bizonyos, hogy a hatékony megelőzésnek kisgyermekkorai neveléssel kellene elkezdődnie ... Bár a szórakozóhelyeken a biztonsági őrök gyakran végeznek ruházatátvizsgálást és a testi sérülést okozó eszközöket a bent tartózkodás idejére elveszik, a távozás alkalmával ezeket visszaadják, ezért történnek a súlyos sérülésekkel járó összetűzések az utcán és egyéb közterületen. A szituatív erőszakos bűncselekmények prevenciójával kapcsolatban általánosan érvényes és egyszerű tanács, hogy a szórakozni indulók ne hordjanak magunknál olyan eszközt, amely az élet kioltására alkalmas. Tizenéves fiatalok esetében a szülők fordítsanak nagyobb figyelmet arra, hogy gyermekük milyen eszközökkel indul neki az éjszakának. A közösségi szemlélet javítása, fejlesztése mind a rendvédelmi szervek, mind az állampolgárok körében szintén hozzájárulhat a hasonló bűncselekmények megelőzéséhez.

(Bolyky Orsolya)